

Початкова школа і сучасність

№12(16) грудень
2015

ПЕРЕДПЛАТНИЙ
ІНДЕКС 86516

**Матеріали
Всеукраїнської науково-
практичної конференції
КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ
СУЧАСНОЇ ШКОЛИ**

**Дитячі розваги взимку.
Складання діалогів з дотриманням
правил мовленнєвого етикету**
Урок розвитку зв'язного мовлення, 2 клас

**Що за диво ці казки... Англійська
народна казка «Сорочаче гніздо»**
Урок читання, 2 клас

**Зачарувала все зима...
Зима-красуня, біла чарівниця!
В ній стільки дива-дивного й краси!**
Урок читання, 3 клас

Міфи Греції. «Повалений Фаетон»
Урок зарубіжної літератури, 3 клас

ВИДАВНИЦТВО
«БІЛИЙ ТИГР»

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця

№ 12 (16) ГРУДЕНЬ 2015

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК

ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ТА МЕТОДИК ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН УКРАЇНИ,
ПРОВІДНИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ЛАБОРАТОРІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Марія БРАТКО,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖУ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Алла ЖУКОВА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДИРЕКТОР
ГІМНАЗІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН № 323 м. Київ

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Тетяна ПУШКАРЬОВА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
ДИРЕКТОР СКАНДИНАВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ
ДАРНИЦЬКОГО Р-НУ м. Київ

Олена МАТВІЄНКО,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАСТУПНИК ДИРЕКТОРА з НАУКОВОЇ РОБОТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Ольга СЛОНЬОВСЬКА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Лариса СОЛОВЕЦЬ,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
ВІДМІННИК ОСВІТИ УКРАЇНИ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНИ,

Людмила ХОРУЖА,

ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Ірина ШАПОШНИКОВА,

КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ
ТА ПСИХОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Віктор ЮРЧЕНКО,

КАНДИДАТ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗМІСТ

МОВОЮ НАУКИ

Олена МАТВІЄНКО

Нейропсихологічна корекція
дітей з синдромом дефіциту уваги
і гіперактивності

2

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Наталія СІНЕЛЬНИКОВА

Значимість веб-ресурсів
у оптимізації навчального
процесу

6

Лариса НАКОНЕЧНА

Пізнавальний інтерес як основа
успішного навчання учнів
початкової школи

8

Валентина ВІТЮК

Використання інформаційно-
комп'ютерних технологій
на уроках літературного
читання у початковій школі

11

Оксана КОЗЯР

Використання інформаційних
технологій у навчальному
процесі як засіб підвищення
ефективності навчання

13

Світлана ГУТНЄВА

Застосування інфографіки у
навчально-виховному процесі

15

Валентин ДЗЬОБАНЬ

Особливості вивчення текстового
редактора у початковій школі

17

Галина АНОШКІНА

Основні завдання риторики
в контексті сучасності

18

Віталіна ГОНЧАРЕНКО

Перспективи впровадження
шкільної риторики

19

Ірина МОРОЗ,

Алла КОРНІЛЕНКО

Комунікація у навчально-
виховному процесі

21

Ірина РОЖДЕСТВЕНСЬКА

Психологія вербальної
та невербальної комунікації
педагога

22

Катерина СОКОЛОВА

Риторична компетентність
як основа формування
мовної особистості учня

24

Валентина АКСИНЕНКО

Виховання духовно-моральної
особистості шляхом упровадження
волонтерської роботи

25

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Наталія ГРОМЦЕВА,

Любов МІСАІЛОВА

Розвиток зв'язного мовлення як
засіб формування комунікативної
компетенції у молодших школярів

27

Тетяна КОЛЕСНИК

Додавання багатоцифрових
чисел у різних системах
числення

Урок контролю та оцінювання
знань з математики, 2 клас

30

Ірина МЕЛЬНИК

Дитячі розваги взимку.

Складання діалогів з дотриманням
правил мовленнєвого етикету

Урок розвитку зв'язного
мовлення, 2 клас

31

Наталія ОСАДЧА

Що за диво ці казки... Англійська
народна казка «Сорочаче гніздо»
Урок читання, 2 клас

33

Тетяна БИЧКО

Зачарувала все зима...

Зима-красуня, біла чарівниця!

В ній стільки дива-дивного й краси!
Урок читання, 3 клас

36

Олена РЯБЕЦЬ

Міфи Греції. «Повалений Фаєтон»
Урок зарубіжної літератури, 3 клас

40

Тетяна ШЕВЦОВА

Створення, об'єктів проектної
діяльності за власним вибором
в техніці витинанок, мозаїки
та квілінгу

Урок трудового навчання, 3 клас

42

Лариса ЗАБОРСЬКА

Свято Масляної

44

СТОРІНКА ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Із збірки казок «Чарівний світ»

(НВК № 36 м. Дніпропетровська)

Укладено магістранткою

Педагогічного інституту Київського

університету імені Бориса

Грінченка Марією МАГАС

46

Нейропсихологічна корекція дітей з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності

Олена МАТВІЄНКО, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і методики початкового навчання Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова м. Києва

Дитина з ознаками синдрому дефіциту уваги і гіперактивності завдає вчителю багато клопоту: на уроці постійно крутиться, відволікається, не слухає пояснення учителя, а тому відповідає не в лад. Інколи намагається брати активну участь у тому, що відбувається на уроці. Тоді не втримується, і з місця викрикує відповідь або з піднятою рукою: «Я! Я скажу!» підскакує на парті, а то й вибігає у прохід між партами. Однак її відповіді, зазвичай, поверхові, неточні.

Зошити у такого учня неохайні, з численними виправленнями і помилками. Літери кострубаті, рядки нерівні, у словах пропущені або замінені літери, у реченнях – слова. Все це ознаки дисграфії (порушення функції письма). У частини гіпердинамічних дітей можуть бути проблеми з читанням. Такий стан називається дислексією. Зазвичай, це діти, яким у дошкільному віці був поставлений діагноз «затримка мовленнєвого розвитку». Порушення читання може бути різним. Одна дитина читає повільно, запинаючись на кожному слові, але слова читає правильно. Інша – читає швидко, проте змінює закінчення, пропускає слова і цілі речення, а ще в іншій дитини темп читання і якість вимовлення слів достатні, однак вона не розуміє прочитаного і не може запам'ятати та переказати текст.

Проблеми з математикою найчастіше пов'язані з неухважністю. Учень може правильно розв'язати складну задачу, а відповідь записати неправильно. Через неухважність плутає метри з кілограмами, де потрібно віднімати – додає, де множити – ділить.

Найяскравіше гіперактивність дитини проявляється на перерві. Поміж інших – це найневгамовніша дитина, яка віддає перевагу рухливим іграм, що, врешті, зводиться до біганини. Вона спроможна на всілякі витівки, які попередньо не планує, не обдумує, і завжди – в центрі бійки. Коли заб'ється, не плаче і не скаржиться дорослим. Така дитина не пам'ятає образ, не тримає зла, постійно свариться і мириться з однокласниками. Деякі діти бувають надмірно запальними, забіякуватими і тоді – не подитячому озлобленими, агресивними, жорстокими. Це спостерігається при складніших враженнях головного мозку. Гіперактивна дитина імпульсивна, тому важко передбачити, що вона зробить наступної хвилини. Діє не задумуючись, а тому щиро переживає те, що сталося з її вини, однак найчастіше переконана, що не вчинила нічого поганого, оскільки не хотіла цього зробити.

Така поведінка учня виводить вчителя з рівноваги, він порушує питання про переведення гіперактивного школяра на індивідуальне навчання. Психолого-медико-педагогічна консультація має право задовольнити це прохання, але для дитини таке рішення буде згубним. Дитина з синдромом гіперактивності та дефіцитом уваги потребує спілкування і різноманітних вражень. Вона комунікабельна, легко спілкується з дітьми і дорослими, рухлива і винахідлива. Саме в колективі дитина приміряє на себе найрізноманітніші соціальні ролі, вчиться товаришувати.

Як допомогти таким дітям вирости з найменшими втратами через їхній недолік?

Нейропсихологічна корекція дітей з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності повинна включати розтяжки, дихальні вправи, окорухові вправи, вправи для мови і м'язів щелепи, перехресні тілесні вправи, вправи для розвитку дрібної моторики рук, вправи для релаксації і візуалізації, функціональні вправи, вправи для розвитку комунікативної і когнітивної сфери, вправи з правилами.

Розтяжки нормалізують гіпертонус і гіпотонус м'язів. Оптимізація тону є одним з найважливіших завдань нейропсихологічної корекції. Будь-яке відхилення від оптимального тону є як причиною, так і наслідком виниклих змін у психічній і руховій активності дитини, негативно позначається на загальному ході її розвитку. Наявність гіпотонусу зазвичай пов'язана із зниженням психічної і рухової активності дитини, з високим порогом і тривалим латентним періодом виникнення всіх рефлекторних і довільних реакцій. Гіпотонус поєднується із сповільненим перемиканням нервових процесів, емоційною млявістю, низькою мотивацією і слабкістю вольових зусиль. Регуляція сили м'язового тону повинна проходити відповідно до законів розвитку рухів: від голови і шиї до нижніх кінцівок, від шиї і плеча до кістей та окремих пальців і відповідно від колін до пальців ніг.

Дихальні вправи покращують ритмування організму, розвивають самоконтроль і довільність. Єдиним ритмом, яким довільно може управляти людина, є ритм дихання і руху. Нейропсихологічна корекція будується на автоматизації і ритмуванні організму дитини через базові багаторівневі прийоми. Порушення ритму організму (електрична активність мозку, дихання, серцебиття, перистальтика кишечника, пульсація судин тощо) неодмінно

приводять до порушення психічного розвитку дитини. Вміння довільно контролювати дихання розвиває самоконтроль над поведінкою.

Окорухові вправи дозволяють розширити поле зору, поліпшити сприйняття. Односпрямовані і різноспрямовані рухи очей і мови розвивають міжпівкульну взаємодію і підвищують енергетизацію організму. Відомо, що різноспрямовані рухи очей активізують процес навчання. У тривимірному середовищі очі знаходяться у постійному русі, збирають сенсорну інформацію і будують складні схеми образів, необхідні для навчання. Мозок об'єднує їх з іншою сенсорною інформацією для побудови візуальної системи сприйняття. Трьохмірне візуальне сприйняття є необхідною умовою успішного навчання.

Коректувальні рухи тіла і пальців забезпечують розвиток міжпівкульної взаємодії, зняття синкінезій¹ і м'язових затисків. Крім того, розвиток «відчуження» свого тіла сприяє збагаченню і диференціації сенсорної інформації від самого тіла. Відомо, що центром тонкої моторної координації є лобова частка мозку, що відповідає також за внутрішню мову і самоконтроль. У процесі розвитку дітей мієлінізація нервових мереж відбувається за умови їх високої руховою активності. Відомо, що діти, які пропустили життєво важливу стадію розвитку – повзання, відчувають труднощі у навчанні. Річ у тому, що під час повзання використовуються перехресні рухи рук, ніг і очей, що активізують розвиток мозолястого тіла. При регулярному виконанні реципрокних рухів утворюється і мієлінізується велика кількість нервових шляхів, які зв'язують півкулі головного мозку, що сприяє розвитку психічних функцій. Повільне виконання перехресних рухів сприяє активізації вестибулярного апарату і лобових ділянок мозку.

Так, у музикантів, особливо у віолончелістів і піаністів, завдяки великій рухливості їх пальців розвиваються тонка рухова координація і, отже, мозолясте тіло.

Функціональні вправи доцільніше проводити за трьома основними напрямками:

- розвиток уваги, довільності та самоконтролю;
- елімінація гіперактивності й імпульсивності;
- елімінація гніву й агресії.

Корекцію варто проводити поетапно, починаючи з одної окремої функції. Гіперактивній дитині неможливо бути одночасно уважною, не імпульсивною і спокійною. Коли будуть досягнуті стійкі позитивні результати з розвитку однієї функції, можна переходити до розвитку іншої. Наприклад, розвиваючи довільний розподіл уваги, необхідно знизити навантаження на самоконтроль імпульсивності і не обмежувати рухову активність. Знижуючи імпульсивність, не варто працювати над концентрацією уваги й обмежувати

¹ Синкінезія – додаткові рухи, які у мимовільній формі асоційовані до самих рухів, що виконуються або спеціально, або автоматично (наприклад, рух рук під час ходьби)

рухливість. Розвиваючи посидючість, можна допустити імпульсивність і розсіяну увагу.

До вправ для розвитку довільності відносять рухи, які здійснюються за словесною командою і повинні бути певним чином осмислені, «перекодовані» дитиною, на підставі чого вона дає команду виконати ту чи іншу дію.

Комунікативні вправи діляться на три етапи:

- індивідуальні вправи спрямовані на відновлення і подальше поглиблення контакту з власним тілом, невербальне вираження станів і відносин;
- парні вправи сприяють розширенню «відкритості» у відношенні до партнера – здатності відчувати, розуміти і приймати його;
- групові вправи через організацію спільної діяльності дають дитині навички взаємодії в колективі.

Візуалізація є репрезентацією в думці неіснуючого об'єкта, явища або події (зорові, слухові, знакові, дотикові, нюхові й інші образи). Візуалізація відбувається в обох півкулях головного мозку, що ефективно розвиває мозолясте тіло і, отже, інтегрує роботу мозку. Вправи можуть виконуватися із закритими очима. Коректувальна робота повинна включати різні види масажів (додаткова аферентація тіла). Особливо ефективним є масаж пальців рук і вушних раковин.

Окрім запропонованої нейропсихологічної корекційно-розвивальної програми з елементами психотерапії для дітей з синдромом дефіциту уваги і гіперактивності, психологи радять використання таких прийомів у роботі з дітьми зі СДУГ:

- здійснення гіперактивною дитиною контролю за іншими дітьми (черговий на занятті, ведучий у грі, помічник інструктора тощо);
- використання годинника на заняттях і здійснення контролю гіперактивною дитиною за часом (хранитель часу);
- використання ритмів з великими паузами або ритмічної музики.

Треба пам'ятати, що можливості компенсації когнітивних і поведінкових порушень істотно обмежуються за відсутності розуміння батьками причин і проявів цих порушень. Коректувально-розвивальна робота найбільш ефективна за участю батьків у проведенні занять в групі і вдома. Додатковими прийомами, якими батьки можуть скористатися для корекції дитини, можуть бути:

1. Ритмування правої півкулі – заняття ритмікою, хореографією, лижами, тенісом, верховою їздою.
2. Активізація роботи ствольних відділів головного мозку – плавання, пірнання, стрибки на батуті, дихальна гімнастика.
3. Розвиток міжпівкульної взаємодії – східне єдиноборство, кінезіологічні вправи, в'язання.

4. Зняття імпульсивності і гіперактивності – вправи з піском, водою і глиною; контрастний душ, обливання.

5. Розвиток стійкості уваги:

тривале сортування і нанизування намистин;
розвиток здатності до довільного переключення уваги – читання алфавіту, що перемежується з рахунком:

А, 1, б, 2, в, 3, г, 4, г, 5, д, 6, е, 7, є 8, ж, 9, з, 10, и, 11, і, 12, ї, 13, й, 14, к, 15, л, 16, м, 17, н, 18, о, 19, п, 20, р, 21, с, 22, т, 23, у, 24, ф, 25, х, 26, ц, 27, ч, 28, ш, 29, щ, 30, ь, 31, ю, 32, я, 33.

відрядкове дослідження поглядом аркуша і ослідовне закреслення літер «к» і «р»:

А с ч к ь д р к б ю ж х р ь о а у й ч б ь х з р с я р б ю ж ш
щ з е м а в ч ц б р т и а с к ь л р ю д з р ь т м к л ю э з ь м
к в у ф р н к р т ч ы з э ю р к и м р е к у ы р ь б д т ю х з к
р т в с ч к и т ь б д ж з щ р о к т ь д з р ь н к м а с б л д ж
ю р к а м и ь б ю д ж щ г н к п т р а с м ж э з ь р т и м к в
с а к р т ь о р к м и т ь б л р к р а к л ш о р ы ц ф р к м и т
ь о р и е к

Вчителю треба говорити батькам про особливості поведінки дитини, порадити їм проконсультувати дитину в дитячого психоневролога. Може бути так, що батьки не мають реального уявлення про стан дитини. Надмірну розгальмованість і неухважність доньки чи сина сприймають не як хворобливі прояви, а вважають впертістю, поганим характером, розбещеністю, тому негативну поведінку намагаються подолати, вдаючись до всіляких заборон, докорів, нарікань, фізичних покарань. Таке ставлення призводить до озлоблення, протесту, провокує підвищену агресивну реакцію дитини, яка проявляється у школі. Деякі батьки від безсилля неспроможності вплинути на

поведінку, усуваються від виховання. Обидва випадки ускладнюють і без того хворобливий стан дитини, її має обстежити логопед, аби з'ясувати труднощі читання, письма, які виникають внаслідок дисграфії і дислексії, та залучити до обов'язкових логопедичних занять.

Учитель, плануючи індивідуальну роботу з гіпердинамічним учнем, повинен мати на увазі, що це хвора дитина, у якої нервова система не в нормі, внаслідок чого вона розгальмована, імпульсивна, з низькою увагою і слабкою самоорганізацією, тому найважливіше – ігнорувати її парадоксальні вчинки і всіляко заохочувати адекватну поведінку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лютова Е. К. Шпаргалка для взорслых: Психокоррекционная работа с гиперактивными, агрессивными, тревожными и аутичными детьми / Е. К. Лютова, Г. Б. Моница. – М. : Генезис, 2000. – 192 с.

2. Практична психологія у початковій школі / упоряд. О. А. Атемасова. – Х. : Ранок, 2010. – 160 с.

3. Сыротюк А. Л. Синдром дефицита внимания с гиперактивностью. Диагностика, коррекция и практические рекомендации родителям и педагогам / А. Л. Сыротюк. – М. : ТЦ «Сфера», 2002 – 128 с. (серия «Практическая психология»).

ВИДАВНИЦТВО
«БІЛИЙ ТИГР»

po-press@ukr.net

www.white-tiger.com.ua

 vk.com/whitetigerpress

 facebook.com/whitetigerpress